

Sygn. akt I CSK 12/06

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 27 kwietnia 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Tadeusz Żyznowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

SSN Krzysztof Pietrzykowski

w sprawie z powództwa A. G.

przeciwko Zakładowi "R."

Spółce z o.o. w M.

o uchylenie i stwierdzenie nieważności uchwał,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 27 kwietnia 2006 r.,

skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 16 czerwca 2005 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny zaskarżonym wyrokiem oddalił apelację powoda A. G. i przytoczył ustalenia z których wynika, że w dniu 3 grudnia 1991 r. zawarto umowę spółki Zakłady [...], zmienioną na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników w dniu 25 września 2000 r.

W dotychczasowym brzmieniu § 15 wymienionej umowy w zastrzeżonych sprawach (dotyczących m.in. rozpatrzenia i zatwierdzenia sprawozdania finansowego, udzielenia absolutorium zarządowi z wykonania obowiązków, powołania i odwołania członków zarządu, zmiany umowy Spółki lub jej rozwiązania, przyjęcia regulaminu działania zarządu i rady nadzorczej) przyznano każdemu wspólnikowi jeden głos bez względu na ilość udziałów z tym że powodowi przysługiwały trzy głosy oraz uprawnienie do wyznaczania prezesa rady nadzorczej, z zastrzeżeniem wynikającym w § 11. W dniu 20 grudnia 2002 r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników przy udziale całego kapitału dokonało zmiany umowy spółki w § 1, 5, 9, 11, 18 i 21 przy czym § 15 umowy Spółki zmieniono przyjmując jeden głos przypadający na jeden udział z zachowaniem dla powoda przysługującym mu uprawnienia do wyznaczania prezesa rady nadzorczej.

Powód głosował przeciwko uchwałom, jednakże po przyjęciu każdej z nich nie żądał zaprotokołowania sprzeciwu.

Na kolejnym Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników w dniu 27 stycznia 2003 r., na którym reprezentowany był cały kapitał podjęto sześć uchwał, z czego uchwały 1, 2 3 i 4 dotyczyły spraw porządkowych, przedmiotem uchwały nr 5 było ustalenie wynagrodzenia członków zarządu i uchwały nr 6 wynagrodzenie członków rady nadzorczej.

Powód A. G. głosował za podjęciem uchwał nr 1 i 3, wstrzymał się od głosu podczas głosowania nad uchwałami nr 2 i 4 oraz głosował przeciw uchwałom nr 5 i 6 i po ich podjęciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu.

Na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników przy udziale 100% kapitału w dniu 11 lutego 2003 r. podjęto 5 uchwał, z czego uchwałę nr 1 i 3 jednomyślnie, co do pozostałych uchwał nr 2, 4 i 6 powód głosował przeciw i po ich podjęciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu.

Według oceny Sądów obu instancji powód nie posiadał legitymacji czynnej do zaskarżenia uchwał podjętych na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników w dniu 20 grudnia 2002 r., bowiem z protokołu sporządzonego w formie notarialnej i z nagrania zarejestrowanego na kasecie wynika, że powód wprawdzie zgłaszał sprzeciw co do każdej z uchwał, ale czynił to przed głosowaniem, a następnie głosował przeciw uchwałom, co narusza art. 250 pkt 2 k.s.h, zgodnie z którym prawo do wytoczenia powództwa o uchylenie uchwały wspólników przysługuje wspólnikowi, który zgłaszał przeciwko uchwale, a po jej powzięciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu.

Uchwały nr 1, 2, 3 i 4 z dnia 27 stycznia 2003 r. zostały ważnie podjęte skoro powód nie głosował przeciwko uchwałom, ani nie zgłaszał sprzeciwu po ich podjęciu, wobec tego również co do wymienionych uchwał powód nie posiada legitymacji do ich zaskarżenia. Uchwały nr 5 i 6 wprawdzie zaskarżone zostały skutecznie, ale nie naruszają ani umowy ani ustawy, zapadły zgodnie z § 20 umowy i według Sądów obu instancji - nie stanowiły zmiany tego paragrafu. Wbrew twierdzeniom pozwu powód nie wykazał - stosownie do postanowień art. 6 k.c., by uchwały nr 5 i 6 naruszały wymienione przez niego przepisy kodeksu spółek handlowych. W zgromadzeniu wspólników uczestniczył cały kapitał, a zgromadzenie zwołał skutecznie zarząd, zaskarżone zaś uchwały nr 5 i 6 nie dotyczyły spraw wymienionych w § 15 umowy.

Z tych też względów powództwo o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwał podjętych na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników w dniu 27 stycznia 2003 r. uznały Sądy obu instancji za bezzasadne. Zasadne okazało się również – zdaniem Sądu Apelacyjnego – oddalenie powództwa o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwał nr 1, 2, 3, 4 i 5 podjętych na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników w dniu 11 lutego 2003 r. Uchwały nr 1 i 3 podjęto jednomyślnie, zatem powód A. G. nie posiadał legitymacji czynnej do ich

zaskarżenia. Pozostałe uchwały nie były objęte § 15 umowy, a zatem przy ich podjęciu obowiązywały zasady wynikające z art. 242 k.s.h, powód zaś nie wykazał skutecznie przesłanek do ich uchylenia i stwierdzenia nieważności.

Uchwała zaś nr 6 z dnia 11 lutego 2003 r. wprowadzie objęta jest zakresem § 15 umowy spółki, ale biorąc pod uwagę skutecznie dokonaną zmianę tego postanowienia wobec utraty przez powoda legitymacji czynnej do zaskarżenia uchwały nr 5/XII/2002 z 20 grudnia 2002 r., Sądy obu instancji przyjęły, że została podjęta w trybie prawidłowym. Jednocześnie nie uwzględniły zarzutów powoda co do sposobu zwołania zgromadzenia wspólników, bowiem w zgromadzeniach tych uczestniczył każdorazowo cały kapitał, co powoduje że bez znaczenia jest prawidłowość ich zwołania.

Skargę kasacyjną wniósł powód A. G.

Skarżący zarzucił naruszenie

- art. 250 pkt 2 k.s.h przez przyjęcie, iż powodowi nie przysługuje legitymacja czynna do wytoczenia powództwa o uchylenie uchwał wspólników względnie stwierdzenie nieważności uchwał, bowiem co prawda powód protestował przeciwko uchwałom przed ich podjęciem, nie żądał jednak zaprotokołowania sprzeciwu po podjęciu uchwał, co zdaniem zarówno Sądu I jak i II Instancji skutkowało tym, iż powód utracił prawo do zaskarżenia uchwał mimo, iż nie budził wątpliwości fakt, że powód był przeciwny ich powzięciu. Przepis 250 kodeksu spółek handlowych reguluje m.in. w pkt 2 iż legitymacja czynna do wytoczenia powództwa o uchylenie względnie stwierdzenie nieważności przysługuje wspólnikowi, który głosował przeciwko uchwale, a po jej powzięciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu. Skarżący odwołał się do orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 8.09.1936 r., sygn. akt C II 836/36 OSN 1938 poz. 5 oraz orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 14.08.1951 r., sygn. akt IC 122/51 w myśl którego do spełnienia warunku zgłoszenia sprzeciwu „wystarczy stanowcze zażądanie zaprotokołowania, nawet gdyby w protokole je pominięto, wspólnikowi służy prawo wytoczenia powództwa". Zdaniem skarżącego z dowodów zebranych w sprawie w szczególności nagrania na taśmie magnetofonowej przebiegu Zgromadzenia Wspólników z dnia 20.12.2002 r. i protokołu przesłuchania kasety wynika, że powód skutecznie zgłosił

sprzeciw, głosując przeciwko każdej uchwale i żądając jednocześnie zaprotokołowania swojego sprzeciwu i w tym rozumieniu powód skutecznie zgłosił sprzeciw.

Skarżący zarzucił błędne przyjęcie przez Sąd II Instancji iż art. 60 i 65 k.c. nie mają zastosowania w niniejszej sprawie. Jego zdaniem w przepisie tym ustawodawca wyraźnie wskazał, iż wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby w tym przypadku powoda, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny a ponadto, iż oświadczenie woli należy tłumaczyć w taki sposób jak tego wymagają ze względu na okoliczności w których zostało złożone zasady współżycia oraz ustalone zwyczaje. Powód głosował przeciwko uchwałom co potwierdził zarówno Sąd I jak i II Instancji i żądał jednocześnie zaprotokołowania sprzeciwu a więc ujawnił swą wolę w sposób dostateczny co znalazło potwierdzenie w przedłożonych przez powoda nagraniach na taśmach magnetofonowych.

Jednak zarówno Sąd I jak i II Instancji błędnie – zdaniem powoda przyjął, iż skoro powód nie żądał zaprotokołowania swojego sprzeciwu po podjęciu uchwał to nie spełnił on przesłanki z art. 250 pkt 2 k.s.h. Takie stanowisko Sądów nie jest – w ocenie skarżącego - trafne i nie mieści się w przytoczonej wyżej wykładni przepisu 250 pkt 2 k.s.h dokonanej przez Sąd Najwyższy z której wynika, iż do spełnienia przesłanki z art. 250 pkt 2 k.s.h wystarczy stanowcze zażądanie zaprotokołowania, nawet gdyby pominięto je w protokole, a takie wyraźne żądanie zaprotokołowania powód zgłaszał przy każdej uchwale podjętej na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników w dniu 20.12.2002 r. jednocześnie głosując przeciwko jej podjęciu.

Zarzucając naruszenie

- art. 249 k.s.h przez błędną wykładnię skarżący wskazał, że Sąd Apelacyjny błędnie przyjął, iż powód nie wykazał przesłanek niezbędnych do stosowania niniejszego przepisu a w szczególności, iż podjęte uchwały zmierzały do pokrzywdzenia wspólnika - powoda, a także były sprzeczne z umową oraz godziły w interesy spółki. Zaskarżone przez powoda uchwały z dnia 20.12.2002 r., 27.01.2003 r. i 11.02.2003 r. z pewnością – zdaniem skarżącego – zmierzały do

pogorszenia sytuacji powoda jako wspólnika w spółce przy odebraniu mu uprzywilejowanej pozycji tj. uchwała nr 5 z dnia 20.12.2002 r. oraz uchwały nr 1, 2, 3, 4, 6 i 7 z dnia 20.12.2002 r. które dotyczyły również zmiany umowy spółki i które zostały podjęte w sposób sprzeczny z umową i miały na celu pokrzywdzenie powoda jako wspólnika. Również uchwały nr 5 i 6 podjęte na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu w dniu 27.01.2003 r. sprzeczne są z umową spółki i jednocześnie godzą w jej interesy, albowiem zmierzały one do nieuzasadnionego podwyższenia wynagrodzenia członkom Zarządu i Rady Nadzorczej na co spółkę nie było stać w owym czasie. Także – w ocenie skarżącego – uchwały podjęte na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników w dniu 11.02.2003 r. zostały podjęte w sposób sprzeczny z umową spółki a zwłaszcza § 15 regulującym tryb głosowania od którego mimo sprzeciwu powoda pozostali wspólnicy odstąpili przyjmując jednocześnie za wiążący tryb głosowania wynikający z art. 242 k.s.h. Jak wynika z powyższego uchwały te również zmierzały do pokrzywdzenia wspólnika któremu odebrano pozycję uprzywilejowaną na Zgromadzeniu Wspólników.

Nadto skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania mający istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) a w szczególności:

- art. 378 § 1 k.p.c. i art. 387 k.p.c. przez niezastosowanie. Sąd II Instancji jak wynika ze wskazanych przepisów winien rozpoznawać sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia poza uchybieniami, które bierze pod uwagę z urzędu. Według twierdzeń powoda w pisemnej apelacji podnosił on szereg zarzutów w tym m.in. naruszenie przez Sąd I Instancji art. 252 k.s.h w zw. z art. 235, 239, 242, 246 i 613 k.s.h domagając się alternatywnie zmiany wyroku poprzez uwzględnienie powództwa o uchylenie względnie stwierdzenie nieważności uchwał. Jak wynika z pisemnych motywów rozstrzygnięcia Sąd II instancji nie odniósł się - zdaniem skarżącego - do tego zarzutu czym naruszył art. 387 § 1 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c.

Wskazując na powyższe powód A. G. wnosił o:

1) zmianę zaskarżonego wyroku w całości i uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa adwokackiego wg norm przepisanych,

względnie

2) uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa adwokackiego wg norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W myśl powołanego w skardze kasacyjnej art. 250 pkt 2 k.s.h. prawo do wytoczenia powództwa o uchylenie uchwały wspólników przysługuje wspólnikowi, który głosował przeciwko uchwale, a po jej powzięciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu. Z powyższego wynika, że jedną z podstawowych przesłanek do zaskarżenia uchwały jest wykazanie, że skarżący nie wyraził zgody na treść uchwały już w chwili jej podejmowania. Ustawa zatem nie dopuszcza do takiego postępowania uprawnionego wspólnika, z którego wynika, że godzi się on na treść uchwały, a potem ją skarży. W ten sposób pozostali wspólnicy mogą mieć pewność, że uchwała nie oprotestowana nie zostanie wzruszona i mogą oni podejmować działania, nawet długofalowe, na jej podstawie. Sytuacji takiej nie stwarza głosowanie wspólnika przeciwko uchwale ze zgłoszonym we właściwym czasie żądaniem zaprotokołowania sprzeciwu, co może prowadzić od zaskarżenia uchwały i jej uchylenia z mocą wsteczną. Uchylenie przez sąd uchwały stwarza sytuację, jakby uchwała w ogóle nie zapadła.

W ustalonym i niepodważalnym stanie faktycznym wspólnik skarżący uchwałę musi wykazać, że głosował przeciwko uchwale oraz że zgłosił sprzeciw po jej podjęciu. Są to dwa warunki, które muszą być spełnione łącznie. Żądanie zaprotokołowania następuje – jak to wynika z przytoczonego art. 250 pkt 2 k.s.h. – po powzięciu uchwały, czyli po ogłoszeniu, że uchwała zapadła. Nie zastępuje tego, jednoznacznie sformułowanego przez ustawę wymagania, zachowanie się wspólnika przed powzięciem uchwały mające cechy sprzeciwu nawet jeżeli wiadomo jaka będzie jej treść. Żądanie zapisania sprzeciwu powinno być zgłoszone

w sposób jednoznaczny i stanowczy po powzięciu uchwały. Do wytoczenia powództwa wystarczy tylko zgłoszenie żądania zaprotokołowania sprzeciwu. Okoliczność tę musi wykazać wspólnik zaskarżający uchwałę. Nie ma natomiast znaczenia, czy sprzeciw został faktycznie zaprotokołowany. Według ustaleń Sądów obu instancji Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników dokonało dnia 20 grudnia 2002 r. zmiany umowy spółki. Powód stosował przeciwko podjętym uchwałom – dotyczącym także § 15 umowy Spółki – jednakże po przyjęciu każdej z nich nie żądał zaprotokołowania sprzeciwu. Odnosząc się do powoływanego w skardze kasacyjnej zarzutu dotyczącego błędnego – zdaniem skarżącego – stanowiska Sądu Apelacyjnego odnośnie art. 60 i 65 k.c. należy stwierdzić, że w piśmiennictwie i judykaturze milczenia nie traktuje się jako uzewnętrznienia woli. Przepis art. 60 k.c. odnosi się jedynie do formy (sposobu) wyrażenia oświadczenia woli, lecz pod warunkiem, że treść woli jest niewątpliwa. Zarówno ten przepis, jak i art. 65 k.c. nie mogą stanowić podstawy przypisania zachowaniu się powoda skutków i treści jakie z ustalonego zachowania się nie wynikają. Powód – jak trafnie ustaliły Sądy niższych instancji – nie dopełnił wymagania przewidzianego w powołanym art. 250 pkt 2 k.s.h. samodzielnie i w sposób wyczerpujący regulującego omawianą kwestię skutecznego zgłoszenia sprzeciwu.

Dalsze wywody i zarzuty skargi kasacyjnej mające wypełnić podstawę z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. wymagają wskazania, jeśli nie wręcz przypomnienia, że podstawa ta obejmuje dwie postaci naruszeń prawa materialnego: błędne rozumienie treści lub znaczenia normy prawnej (błędna wykładnia) oraz błędne subsumowanie faktów ustalonych w procesie pod stan faktyczny abstrakcyjny określony w przepisie (niewłaściwe zastosowanie). Każdy z tych rodzajów naruszeń rządzi się własnymi regułami, a wzajemna między nimi relacja w aspekcie wpływu na wynik sprawy najczęściej wyraża się stosunkiem zależności pomiędzy wadliwą interpretacją normy prawnej jako przyczyną, a błędnym zastosowaniem normy prawnej jako skutkiem.

Obszerne zarzuty skargi kasacyjnej nawiązujące do podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku uzasadniają wskazanie, że negowanie wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych nie może być potraktowane jako uzasadnienie podstawy kasacyjnej przewidzianej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. i wskazanych tamże

postaci naruszenia prawa materialnego. Dla oceny przez Sąd Najwyższy rozpoznający skargę kasacyjną miarodajny jest stan faktyczny sprawy będący podstawą wydania zaskarżonego wyroku (por. m. in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 1997 r., II CKN 18/97, nr 8, poz. 112). W myśl art. 398³ § 3 k.p.c. wyłączona została możliwość oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów, co – jak podnosi się w orzecznictwie – spowodowało osiągnięcie harmonii podstaw skargi kasacyjnej z charakterem postępowania kasacyjnego i zakresu rozpoznania skargi, oznaczonym w art. 398¹³ § 2 k.p.c.; a także do jednoznacznego określenia funkcji Sądu Najwyższego jako sądu prawa, sprawującego nadzór nad działalnością sądów powszechnych (art. 183 ust. 1 Konstytucji). Dlatego usuwają się spod kontroli kasacyjnej wysuwane własne twierdzenia strony powodowej, odwoływanie się do fragmentarycznych danych bądź pomijanie ustaleń dokonanych na podstawie materiału dowodowego, a także faktów bezspornych. Nadto skarga kasacyjna pomija skutecznie dokonano zmianę § 15 umowy Spółki w dniu 20 grudnia 2002 r. i konsekwencji stąd wynikających.

Podstawa skargi kasacyjnej przewidziana w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. wyróżnia się cechą jej właściwą a mianowicie poza wskazaniem naruszonych przepisów postępowania ustawa wymaga wykazania, że wytknięta wadliwość mogła mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Oznacza to, że uwzględnienie skargi kasacyjnej opartej na tej podstawie wymaga ustalenia, iż w następstwie tego uchybienia wadliwie merytorycznie została ukształtowana treść kwestionowanego przez skarżącego orzeczenia. Powód A. G. zarzucił, że Sąd Apelacyjny – w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia – nie odniósł się do szeregu zarzutów skarżącego przez co – jego zdaniem naruszył – art. 387 § 1 oraz 378 § 1 k.p.c. Pierwszy z powołanych przepisów nakłada na sąd drugiej instancji obowiązek sporządzenia uzasadnienia z urzędu wyroków oraz postanowień kończących postępowanie w sprawie z wyłączeniem orzeczeń oddalających apelację, uzasadnianych na żądanie strony. Natomiast obligatoryjną treść uzasadnienia i poszczególne jego elementy wskazuje art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., którego naruszenia skarżący nie zarzuca. Obowiązek rozpoznania sprawy w granicach apelacji (art. 378 § 1 k.p.c.) oznacza nie tylko zakaz wykraczania przez sąd drugiej instancji poza te granice, ale także nakaz rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów. Myli się jednakże skarżący, że powołane w skardze kasacyjnej (a uprzednio w apelacji) przepisy art. 235, 239, 242, 246 i 613 k.s.h. nie zostały rozważone przez Sąd Apelacyjny, który oddalając apelację

w całości aprobował dokonane ustalenia i ich podstawę prawną, a Sąd Okręgowy wskazał, iż powód A. G. nie wykazał naruszenia tych przepisów (art. 6 k.c.). Z powyższego wynika, że skarga kasacyjna nie ma uzasadnionych podstaw i dlatego podlega oddaleniu (art. 398¹⁴ k.p.c.).